

NÓGRÁDI LAPOK

és HONTI HIRADÓ.

Politikai, társadalmi s közgazdasági hetilap.

Előfizetési feltételek:
Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. Évesre 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 15 krajcár.
Előfizetni csupán a kiadóhivatalnál lehet B.-Gyarmaton.

Hirdetések díja:
Öt hasábos petítior 6 kr. Bélyeg minden beiktatásnál 30 kr.
Nyilvántartó garmond sora 20 kr. — Nagyobb és többzori hirdetések
jutányosan eszközöltetnek.

A lap szellemi részére s a nyilvántartó vonatközli minden
közlemények a szerkesztőhöz küldendők.

Előfizetési pénzek, reklamációk, és hirdetések
a kiadóhoz intézendők.

A közerkölcsiség nevében.

Minden államnak egyetlen biztos alapja a keresztény közerkölcsiség, mely Jézus tanaiból meríti vallási kenetét és szellemi vigaszait. A társadalom alapjai ily lényeges tényezők nélkül fen nem tarthatók. Igen helyesen mondá egy tapasztalt vitéz hadvezér, hogy semmiféle ágyú vagy szurony sem ér el odáig, a hova az Isten igéje. Tehát erkölcsi világrend nélkül csakhamar összeomlanak a gazdagok márványpalotái s megüresülnek a társulati kincstárak is, melyeket a fegyver megőrizhet bizonyos igeig, de a hitetlen gazságnak előbb utóbb zsákmányul esnek, mint a mai események tömegesen bizonyítják.

A ker. vallás eszerint, mely nemcsak pozitív parancsokat oszt ki hiveinek, de szükséges tilalmakkal is ól a közbiztonság érdekében; általánosan minden józanul gondolkozó ember által el van ismerve a közerkölcsiség főtényezőjének. Ha maga a vallás nem is ezél, de mindenek fölött első emeltyűje a társadalom összetartó érdekeinek. A ki azt megsérti, kigunyolja, rossz példaadással az ártatlanok botrányára sárba tapossa s vad állatként megy rajta keresztül, hogy erkölcsi romlást idézzon elő: az a társadalomra nézve, mely a lételemény tényezők nélkül fen nem állhat, veszélyes ember, s a becsületesek sorából erőszakkal is eltávolítandó.

Innen származik az engedelmisségnek fogalma, mely erős arányokban terjeszti ki hatását különösen a műveletlen vagy álműveltséget negélyező emberek között, kik egyáltalán nemcsak hogy nem akarnak engedelmeskedni, de mindentől megtagadják a kellő

és viszonzos tiszteletet, mely civilizált államban vagy községben a kölcsönös létérdeknek központját képezi. Meglehet ugyan, hogy némelyek a külmázt szemlétemást alkalmazzák, de ez veszélyesebb, minél inkább hiányzik belőle a valódi becs, a szellemi érték.

Az összes társadalom megállapított osztályokban érvényesíti polgárosító erejét; mely osztályoknak feladata, úgy kezelni a hatalmat, felebaráti szeretetet és békétűrést: hogy a közrend soha meg ne zavartassék akár viszály, akár pedig éretlen túlkapások által a közbeccsület rovására. A községben vannak például az értelmiséghez tartozó alsóbb felsőbb birtokosok, haszonbérlok, iparosok, földeszek egy vagy két lelkeszszel élükön, ha még ide értjük, hogy helyben tisztviselők is laknak a rend fentartása végett. Mi itt a mindennapi teendő, hogy a kölcsönös egyszerűség áldásosan működjen nagyobb eredmények létrehozására?

A sajtó is telve van botrányokkal. Sokan már azért nem tartanak napilapokat, mert végkép megundorodtak a tömérdek ocsmányság olvasásától, melyek a hírlapokat elborítják. Már az is divattá lett, hogy a rablógyilkosságot részletezve illusztrálva s a legnagyobb furfangok leírására fősúlyt fektetve adatként elő. Egy német zsidó lapban olvastunk nem rég papnyúzásról. Egy másik német ezen czim alatt: „Vater unser“ oly iszonyatos képet közölt, hogy a becsületes emberben minden erkölcsi érzés föllázadt.

A községi hatóságok nincsenek úgy szervezve, hogy azok a modern kor követelményeinek megfeleljenek. Ritkán találhatók erőlyes, keresztény hitű előjárók, kik állásuk

tekintélyét érvényesíteni tudnák. Itt vannak a kezem alatt nem nagyon régmúlt időnek írásbeli hagyományai, melyekből borzadva olvasom az uri betyárok böstetteit, a szent vallás gunyolásában, melyeket már nem a közörvényhatóságok, de maga a király intézett el legfelsőbb kegyelme útján. S hol vannak ők? Vessünk rájuk egy marék port, hadd aludjanak ott lenn a sirban, hova koldusként jutottak; míg a kigunyolt vallás folytatja diadalait a földön és az égben.

Nem szabad a köznépet sem kifeledni a számításból, midőn a rossz példák uralmát ostoazzuk. Köztudomásu dolog, hányadán vagyunk mostanában az ezerféle kép kifosztott földművelő néppel. Nagyon helyesen jár el a magas kormány, midőn az itt ott feltűnő népszavargásokra fölhívja a megyei közegek figyelmét. Nincs bizonyosabb, minthogy a féket szakított tömeg nem állapodik meg, ha szabad példával élni, a zsidók öldözésénél; bizonyosan oda nyomul, a hol annyit, vagy még többet vél találni, mint a zsidók-nál. A proletár nem vallásüldöző, a nihilista vagyont keres. A socialismus, mit mi annak czimeztünk, azon elvből indul ki, hogy elég volt már nekik, kell, hogy a sora valaha rák is kerüljön. Ime itt vannak a gazdag papok első sorban; legalább ez a fölkapott szójárás, — nincs könnyebb dolog, mint a papok ellen lázítani, kiket a nép fizet; lázítani azok részéről, kik a pap eltartásához egy kis fillérrel, vagy egy marék gabonával sem járulnak. Ez már aztán annyit jelent, hogy telehassal buzdítanak a börtre. A közmondás pedig azt tartja, hogy minden farsangnak van börtje. Ovakodni kell a corrup-

A „NÓGRÁDI LAPOK“ TÁRCZAJA.

Dalok.

I.

Halottak estőjén.

Elvágom én, de nem tudom, hogy hova.
Tán a honnét viszatérés sincs soha?
Ottan volna énnekem csak jó helyem,
Oda len már nem bántana semmi sem.

Meg szeretném kérdezni a holtakat:
Felnézik-e nekem is tanyájukat?
Boldogságom árán van ott birtokom,
Temetőben egy zöldelő sirhalom!

II.

Maros vize....

Ha te tudnád, hogy fájt a szívem,
A midőn ezt daloltad nekem.
Lassú hangon, búsan, kedvesen:
„Maros vize folyik csendesen.”

Ottan álltam hosszú estéken
Az ablakod alattisétében,
Hangzott a dal melán édesen:
„Borulj a keblemre kedvesem.”

Oh, ha mostan is ott állhatnék,
Fájó szívvel rád hallgatnék,
S te dalolnál olyan búsan epedőn:
„Nem borulok, van már nekem szeretőm.”

Testem, lelkem fáult, és beteg.
A midőn ezt elmondod nekem,
Te csak dalolsz szerelmesen hön:
„Szűret után lesz az esküvőm!”

III.

A rózsá nem oly szép
Mint az ő orcája,
Nincs oly kék nefelejcs
Mint két szemé párja.

A hó nem fehérebb
Mint piéz két keze,
A kő nem keményebb
Hej, mint az ő szíve!

Gyűlölni akarok —
S csak jobban szeretlek,
Átkokat szórnék rád —
S áldom lépteidet.

Feledni óhajtlak
S képed szívemben él;
Nem tudom elhinni,
Hogy soh' nem szeretnél!
Vilma.

A vadász.

(Elbeszélés.)

Írta: Mauke Endre.

Benedek Muki cinikus ember, nem törődik sem
mivel, él magának falujában, mint a Petőfi által meg-
énekelt Pató Pál ur.

Kínézso teljesen megfelel cinikusának. Magas
vállas alak, nagy keféletlen bajszszal, összekuszált
haj s szakállal és mereven néző szemekkel. Térdig
felgyűrűt fakó nadrág, kopott kabát, oldalra fordult
öcska nyakkendő, bottölt kalap és sáros csizma, ez a
bétéknapi öltözet; ünnepnap annyit változtat rajta,
hogy lehajítja felgyűrűt nadrágját, kikéfélteti, kabátját
s hajából kiszedi az egész héten belehullott szőrű poly-
vát s ezzel kész az egész dísz.

Igy mutatkozik ő ünnepnap, így jelen meg a
városban; nem tusirozza semmi, ő maga legjobban
tudja, mit ér.

Muki gazdaember. Szülői után, szép vagyont örö-
költ; ebben éli csendes, nyugodt napjait. E birtok jó-
vedelme épen elég, hogy megélhessen belőle s hogy
különbö passzióinak eleget tehessen. Vagyona a régi
állagú, nem szerzett hozzá semmit, de adósságot sem
csinált, a mi már magában rendkívüli érdem s prak-
tikus gazdálkodási módszer.

Benedek Muki bizonyos fokig embergyűlölő, nem
szereti a csúszó mászó szolga népet, gyűlöli a bisz-
gót s irtózik feltudósoktól; ennél fogva a városi is igen
gyéren, csak a legfontosabb ügyei olintérésre alkalmá-
val keresi fel, a faluból meg éppen kiköltözködött
tanyájára, hogy minél kevesebbszer kénytelenítessenék a
falusi notabilitásokkal találkozni.

Mintegy 33—35 éves férfi lehet, tehát nem gyer-
mekes szeszély e cinismus, hanem moly meggyőződés.

A félszeg emberekkel irtózási annyira vitte, hogy
nőülni sem mert, pedig lehet, hogy valaha voltak ily
gondolatai, de nem birt oly nő találni, kiből mind-
azon tulajdonságok meglették volna, melyeket ő leon-

tió aljas műveitől azoknak, akiknek még valamijök van. A pápa sem élhet szélből; de a világ történelem tanítja, hogy minden forradalom után a vallás szolgálai szedték össze magukat egyedül, hirdetvén a világnak: „Nem csak kenyérből él az ember.“

Elborul a jó hazafi lelke és egész mélyében megrendül, ha a mostani ifjúságra veti tekintetét minden rangkülömség nélkül. Az ugynevezett iparosok nagyrésze annyira el van süllyedve, hogy megbízható mestorember kivételle lett már az egykor legerősebb polgári osztályban. A tanoncok, segédek úgy szédelegnek köröskörül, mint az őszi legyek. A paraszt ifjúság vad, mint a féktelen állat az erdőben. Valóban ellehet mondani, hogy Isten irgalma csak, hogy élünk.*)

Sántha Mihály.

Mozgalom-e már, vagy még csak akar lenni?

(T.) A magyar katolikus klerus tudja, hogy mit akar, én nem tudom, hogy azonban valamit akar, azt tudom; mert ha nem akarna két oly nagy tekintélyű tagja, mint amilyen Hajnalka Lajos bibornok és Schlauch Lőrincz püspök, nem léptek volna sorompóba. Azért tették-e vajjon, hogy a protestáns egyházak jeles mozgalmai közt szintén életjelt adjanak magukról megmozdulván az ő, különben nyugodt fényében ez az óriási phalanx is, mondván, hogy: itt vagyok! Vigyázzatok és úgy működjétek, hogy ne érjétek hozzá, mert az én testemnek minden része dárda pikelyekkel van fedve, és megsebzésem magatokat. — Olyan vagyok mint a villanyos hal: hogy minél erősebben nyúl hozzám valaki, annál jobban fáj neki. Hát ezt akarja-e vajjon a kath. klerus a világ tudomására hozni, avagy hogy fellépésével mást is akar, s a mit pengot, nem csak pengot de keresztül is akarja vinni, — mondom, nem tudom; de hogy valamit akar, annyit tudok. És miután nem azért vagyok újság író, hogy a mi érdekes dolog utamba akad, azt meg ne vizsgáljam és a felmerülő kérdésekhez hozzá ne szagoljak, bátorságot veszek magamnak arra, hogy ezzel a kérdéssel is foglalkozzam.

Először is, — ha bár mondom, — nem tudom hogy a magas klerus mit akar, de mégis kockáztatni merem ama szerény véleményemet, hogy ha semmit sem akar, miután mindene megvan, a legokosabban cselekszik. Még akkor se lesz jó ezt a helyzetet megbotlygatni, ha renoválási szándékából teszik, mert nagyon régi épület már, s akadhat benne olyan zár, kő, oszlop, boltívetet vagy valami, hogy nem jó lesz kimozgatni az ő helyéből. Egyébiránt, hogy ott nagy eszű emberek vannak, azt elismerem, ámde a saját

álláspont iránt a legnagyobb ész is elfogult lehet, s talán nem veszik rossz néven még se, ha mint bazafi, ki a magyar társadalomnak nem csak politikai, de vallási belnyugalmaért is remegnek, megindult, avagy megindítani szándékolt mozgalom felett komoly aggodalmakat nyilvánítanak.

Talán a kórmány miatt, azt hiszik? Oh nem! A kórmánynak lesz annyi meggondoltsága, hogy a kérdésből politikai kérdést ne csináljon, hanem megoldását egyenesen a katolikus társadalomra bizza, a mely katolikus társadalom vallási belviszonyai pedig, a protestáns társadalom vallási belviszonyaival alig hasonlíthatók össze valamiben a mai napig; minden világi befolyástól menten rendelkezett, holott a protestáns egyházak autonómiaja egyházat és híveket azonképen tartott össze, hogy ott egyik a másik nélkül nem igen tehetett semmit. Az érdekek egyek valának, a vagyon a közös cél előmozdításának alapjául szolgált, és soha protestáns embernek nem jutott és juthatott még eszébe az, hogy a vagyont, a hatalmat, vagy a befolyást, az egyháztól irigylje, holott a katolikusoknál, a hol ez a közösség nem volt meg, a közös érdek nem fejlődhetett ide, azaz hívek és egyház az anyagi kérdések mozzanatainál nem tartották magukat egyeknek, sőt nem egyszer mertültek föl a téren a legelkeseredettebb súrlódások.

Mondom tehát, én nem tudom, hogy a magas klerus mit akar, de annyi való, hogy akár mit akarjon is, ez a kérdés nyilvános diszkusszió nélkül letárgyalatni nem fog, s így minden esetre jobb, hogy a kellő bízgatóság és megfontolással, addig szólunk hozzá a míg el nem késünk.

Én tehát csupán azt az egyetlen egy kérdést merném kockáztatni: Vajjon nem tart-e attól a kath. klerus, hogy azon a téren, melyre lépni akar, mindenek előtt nem saját híveivel jönne összeütközésbe, hol ugyanis, az autonómia utáni vágy ezenképen feltámadván, a többség azonképen talál tömörülni, hogy a klerusnak eddigi befolyását ne tágítsa, hanem megszorítsa, kezéből mindazokat az intézkedéseket, melyek nem pusztán vallásiak, hanem felekezeti is, — ki vegye?

Még egyszer mondom: a magas klerus benső céljainak lényegét nem ismerem, gondolatát nem tudom, s így lehet hogy egészen eltérő irányban tapogatózom, de ha netán közel járnék ezen kérdéssel a tényleg, akkor azt hiszem, hogy mielőtt a dolog nyílt akcióvá fejlődne, jó lesz még egyszer meggondolni.

Az „Egyetértésben“ dr. Jeszenszky Sándor meggyenk fia, következő érdekes adalékot közöl a Toldi-mondához.

Érdekes tudósunk Szilády Áron, a m. t. akadémia tegnapi délutáni tartott felolvasó-ülésén, a Toldi-mondáról értekezett.

Ertekezésének célja volt bizonyítani, hogy az Illosvay és Arany által megénekelt Toldi Miklós nem mythologiai alak — mint Toldy Ferencz állítja — hanem hogy Toldi Miklós létezett, hogy 1320—82 között élt, hogy Heves, Szabolcs, majd Biharvármegyék főis-

pánja — comese — volt. A tudós felolvasó idézett okmányaival kétségtelenül bebizonyította, hogy a mondott időben egy Toldi Miklós csakugyan élt, a ki főispán is volt; de arra vonatkozólag, hogy az 1320—82 között élő Toldi Miklós, a nagy erejű és a vitéz Toldi Miklós lett volna, arra a feltevésen kívül egyebet nem ballottam. Ezt bizonyító adat vagy okmány nem létezik; a valószínűleg feltevésen alapuló állítás marad az örök időkre.

Szilády Áron felveti a kérdést, honnan való Toldi Miklós? Érte is vetelednek. Vajjon a bihari Nagyfalva, avagy a nógrádi Told község volt-e hazája? Arany, Toldi és László Bibarba, Nagyfaluba helyezi; Szilády Áron azonban a Laczfay András seregének utjából ítélve, úgy látzik, nem hajlik e nézethez s így Toldi Miklósnak talán inkább nógrádi származását hajlandó elfogadni. Meglehet, sőt valószínű, hogy mindkét nézet ismét csak feltevés marad. De az utóbbi nézet mellett egy figyelemreméltó körülmény szól, az t. i. hogy a nógrádmegyei Toldon, Toldi emléke a mai napig is a legélénkebben él. A toldiak még most is büszkeséggel mutatják a rét közepén fekvő kápolna alakú épület — ma is néhol 1 öl magas — falait, mint „Miklós“ templomát; közel ehhez az öblös kúttal, Toldi Miklós kútját, melynek nehez kölapját csak ő bírta felomelni; s ott látszik még romjaiban a felső toldi völgy bozótjai között, falai után itélve egy kis, de erős kastély, a Toldi Miklós „portája“. És ha a nép itt oly szívósan ragaszkodik a közvetlen előtte lévő s előtte pusztuló emlékekhez, lehet-e állítani, hogy tradíciói csak a képzelet világába tartoznak?

Hogy Toldi Miklós létezett, s hogy Toldon élt, arra egy további adatot vélek következtetni abból, hogy a f. toldi mondák szerint, Toldi Miklós alakja nem mythikus, de emberi — gyarlóan emberi. A közelebb még az idők trauzparentjén sem engedi ha gyománait a rendkívüliség és titokszerűség ködébe burkolni. —

Felső Toldon a falu vénei, részleteiben sokféle változatban beszélnek „Toldi“ Miklós történetéről. Ama névtelen író hírlapi közleménye a „Toldi legendáról“, melyet értekezésében Szilády úr is felemlített, csak egy kis, kiszakított epizodszzerű része a mondának, melynél sokkal teljesebb s összefüggő „legendák“ élnek a nép száján.

A két Told község — alsó és felső — egy szűk völgyben, mindentől erdőkkel körített hegyek között fekszik, melyek csak nem régen is rengetegek voltak. Nógrádmegye néhány öreg táblabírájánál maig is fenmaradt a tradíció, hogy Told községének lakói igen veszedelmes emberek voltak, kik gyakori összeütközésbe jöttek a tekintetes vármegyei bűntető hatalmával. Történt volna a régi időkben, hogy a vármegye már egyszer mégis megsokalván a folyton dúló toldiak garázdálkodását, minthogy semmiképen sem bírt velük, elrendelte a falu szétbányatását. Az állítólag így megsemmisített falu két végén épült azután később Alsó és Felső Told. A roppant erejű és vitéz Toldi Miklós nemzetségének leszármazói lehettek talán a dúló toldiak?

Benedek Muki a passióinak bódolva él évek óta minden napja egyforma, egyik olyan, mint a másik.

Jelenleg, midőn meglesztük, vadászatra indul. — Vállára akasztja fegyverét s ballag az erdő felé; nyugodt, egykedvű mint mindig, nem néz sem jobbra sem balra, csendesen halad előre mindaddig, míg eléri azon pontot, mely határát képezi. Eddig ő az úr, eddig mehet, tovább egy lépést sem tesz, nem akar idegen földre lépni.

Külseje a szó szoros értelmében a békésnap.

A miut mondtuk, a határon megállt, körülnézett s midőn meggyőződést szerzett magának arról, hogy egyedül van, leült pihenni egy terebélyes tölgyfa alá. —

A hely, melyet pihenőül választott, nagyszerű a maga vadregényes pompájában.

Óriási fák, melyek koronájáról századok néznek alá. Átellenben a helytől, hol muki leült, meredek be-terülnek el, kiülő gránit sziklával s csőrömpölve alá hulló kristálytisza patak nagyságú hegyi forrásokkal, melyekben a leáldozó nap sugarai ezerféle színváltozatban megtörve, votik minden felé szírvány színváltozatukat; szóval mindazon költői fenséggel bír, mely Benedek lelkét képes megragadni; s mindennek felett annyira ment az emberi kéz segédkeztétől, hogy az embergyűlölő élvezettel gyönyörködhetik a természet e remekén.

Vadászunk pár percnyi pihenés után vadásztás-kájából elővesz egy darab sajtot és kenyeret s annógy pásztor módra oszonnát rögtönzött magának.

(Folytatása következik.)

dő nejtől megkivánt, tehát ez ideig legény maradt — jelenleg pedig nem igen foglalkozik ily nemű gondolatokkal.

Midőn a falut elhagyta, lakházat éppítettett birtoka kellő közepén, egy kiemelkedő dombtetőn, nem messze az erdőtől. A lakház teljesen az ő cinikus izlése szerint készült, mind négy oldalra ablakkal, magas ajtókkal s padlózatlan fenékekkel.

Itt éli csendes napjait, ablakaiból széttekint gazdagságán, minden lát, minden tud, mi körötte történik, a nélkül, hogy fáradságos mászkálással kellene a meggyőződést szereznie. Buzája ott terem ablakai alatt, repczeföldje beszögellik kapujába s a kukorica tábla határos kertjével.

Muki barátunk minden cinizmusa dacára is bir azonban némi passiókkal, melyek őt bizonyos fokig gyönyörködtetik.

Foglalkozik méhészettel, és tanulmányt fejt ki a munkás sereg tenyésztésében, alkalmaz mindenféle rendszert az oláh vajtököptől kezdve, Zírson tveg reteszes köpűjeig, minden fajtából feltalálható nála egy kettő.

Méhece, vagy is inkább méhtelepe valami remek, teljesen új, az ő fantáziája után összeállítva. Minden köpű számára külön kis méhece, csinosan kiállított odúk, ily sabódó kertjében széjjel szórva van számtalan; lehet, hogy ez eszményi falu által kárpótolja visszavonultságát, mert az tény, hogy a kis házak lakói a legbecsületesebb szomszédok s a mellett békés, szelíd polgárok, melyek teljesen megegyeznek nyugodt kedélyével. — Avagy pedig lehet, hogy nem ezen szempontból indulva, hanem az életével összeforrt

coelibatus eszméje után rokesztett el minden egyes munkás családot.

Másik kedvenc foglalkozása a vadászat. Hátára vetett fegyverrel be be járta az erdőt, mezőt; nem azért, hogy vadat lőjön, nem szeret vért ontani, nyugodt természeté nem vérszomjas, annyira nem, hogy az elejtett vadat, ha még kis élet van benne, haza viszi s felgyógyítja — de szorot vadászni azért, mert barangolásaiban még inkább visszavonulhat az emberekől s zavartalanul átadhatja magát gondolatainak.

Ilyenkor, a mint hátára vette fegyverét, lehajtott fővel s majdnem behunytt szemekkel bejárja az erdőt, azt hinné az ember, hogy valami rejtély a multból, avagy mély fájdalom, keserűség foglalja el keblét s az úti a magányba; mert ily alkalommal szabdon megeresztvén gondolatait, a képzelő erő alkotta ideális képek által veszi magát körül, kárpótolandó az elhagyott gyűlölt társadalomért.

Ez az ő egyedüli boldogsága; ábrándjának el, ez vezet lépten nyomon, ide megy ki minden csölekedete.

„Ábránd.“ — Vannak philozophusok, kik azt állítják, hogy az ábránd szűlöttje a szerelemnek; lehet — de én nem hiszem, mert Benedek Muki barátunk a világ legábrándosabb vén gyereke, pedig legkevésbé sem szerelmes, legalább eddig nem volt soha. — Az ő ábrándozása valami különös lelki állapot, oly valami, a mely az embergyűlölet s poezis között áll; mert az tény, hogy Mukiban minden cinizmusa dacára is nagy költői lélek lakik; verset ugyan soha sem ír, de ez nem tesz semmit, nem feltétlen kellék, hogy a költői lélek mindjárt papíroson nyilatkozzék.

*) Ezen általános panaszokban sok van a mi való. Denézetünk szerint — a társadalom erkölcsi életeért a pápa felelős. Szerk.

Nem messzo Toldhoz esik Tar község is. Tárók riné történetének híre jár ott még mai napig is. Sőt a Tarok ma is előszeretettel kereszteltetik fiaikat Lőrinczek. Nehány év előtt is élt még Taron egy Tar Lőrincz, egy nagy erejű férfiú hírében álló ember, a ki erejéhez való mesterséget választott, mert kőfaragó volt. Nem lehetett Toldi Miklós e vidék, utódaiban is szertelen egyéneknek egy kiváló alakja és őse?

Egy öreg gazdától hallottam elbeszélni F. Toldon, hogy a község, a fentebb említett széthányás előtt nagy falu volt. Vajjon nem itt kell ő keresnünk Toldi „Nagyfaluját”?

Elég legyen tőlem e mozzanatokra és tradíciókra felhívni a hivatottak figyelmét.

Érdekes volna tudni, hogy él-e a biharmegyei Nagysaluban annyira a Toldi Miklós emléke, mint Nógrádban?

Néhány év előtt F. Toldon, Toldi Miklós történetének több variánsát hallottam, melyek egyikére még ma is emlékezem.

A monda a következő:

Epen szénabordás volt, a mikor az eszei várból katonák vonultak át a Toldi-völgyön; és a csapat vezére, — a „király” — azt kérdezte a munkásoktól, hogy merre fekszik Hollókő vára. Miklós felkapta a kezében levő csatlórudat s kifeszített karral mutatta meg az irányt. Miklós nagy ereje felült s bár legott katonáknak hívták, de még sem ment el.

Az öreg Toldinénak két fia volt, Lőrincz és Miklós. S az anya minden kegyét és szeretetét Lőrinczre pazarolta, ki nagy úr is lett; míg Miklóst csak parasztta nevelte. Miklóst bántotta e különbség, míg egyszer összeveszett bátyjával s nagy haragjában megölte Toldi Lőrincz kedves embere volt a királynak, Miklóst tehát börtönbe vetették.

Történt azután, hogy nagy veszedelemből esett az ország. A királynak erős emberekre volt szüksége, s visszaemlékezett a nagy erejű Toldi Miklósról. Nyomban „stafétát” is küldetett érte Toldra, de Miklós nem volt már ott. Keresztette azután őt a király mindentűt, míg végre rájotottak, hogy Toldi Miklós a budai börtönben sírolódik. Legott magához hivatja a király s kérde tőle, vajjon meg van-e még nagy ereje és tudna-e még nagyokat cselekedni? Toldi azt válaszolta, hogy a börtön átcsigázta ugyan, de ha jól táplálkoznak, még egyszer próbára merné tenni erejét. A király rendelést tett és Toldi Miklós egy kondér kását kért. A király másnap ismét megkérdezte Toldi Miklóst, hogy vissza jött-e már az ereje? De Toldi tagadólág válaszolt. Így folyt ez hat napig; míg a hetedik napon azután Toldi maga jelenté, hogy a bő táplálkozásiól már megjött a régi ereje. S ekkor felkapott a mindig börtöne körül élőkődő lovára, mely olyan fajta „vén gebe” volt, hogy más ember rá se ült volna; de a mikor Toldi Miklós ült rá, mindjárt olyan paripa lett belőle, hogy álltából ugratott keresztül rajta egy kaput.

Itt végeszakad az egyik mesének. Sok hason része van annak Illosvay krónikájával. Vajjon melyik kölesöndözte azt, a krónika-e, vagy a nép?

Avatott kezekben az összes mondák ismerete, azoknak egymással való egybevetése, a pusztuló emlékek, talán bírálnak oly erővel, hogy hivatottjaink megállapíthatnák a nemzeti hős honosságát.

Tolmácson 1882. okt. 31-én.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Vidékiünkön az időjárás valódi művészetet fejtett ki, hogy minél rosszabb, és kevesebb borunk legyen, s leszámítva a jégesőt, mindennemű csapás megkereszte szőlőinket. Már a nagy héten előfordult fagyok az alacsonyan fekvő szőlőkben sok kárt tettek; de azért jelölül a rendkívüli tenyészcsovek, mely bennük rejlik, hoztak annyit, hogy mégis jó közép termésre volt kilátás.

Sokkal több kárt okozott a szőlővirágzás alatti hűvös esős időjárás, mert e miatt az elrűgásra úgy is nagyon hajlandó, de a legjobb bort adó öreg fajok, milyenek a veres dinka, bálintka, sárga goher, margit alig tartottak meg valamit. Már ekkor lehetett tudni, hogy jó bor alig, sok pedig épen nem lehet.

Előfordult — eddig bizonyára kevesek által észlelt — ama tümemény, hogy a július hó 8-ki és 9-ki igen meleg — 31 és 33 fokú — napok az elég diészen kinczű tőkék levézetét nagy mérvben leperzezték. Sokan tévedésből e tümeményt a később bekövetkező ragya eredményének tartották. Az így elpusztult, vagy megcsontult hiányos levézet aztán egyik okául szolgált annak, hogy a bogyókban ezu koranyag alig fejlődött, a levelezést tehát kissé korán eszközölte a gondviselés.

Következett a várandó bor mennyiség és minőségét befolyásoló augusztus és szeptember hó, — de

ezen nem hogy emelték volna reményeinket, hanem azt még inkább lepasszták; ugyanis egyik hó is, másik hó is 13—13 szori esőzéssel örvendeztetett meg bennünket, hogy részint az érést akadályozza, részint hogy a zöld és némileg az érést rothadást előidézzék. Lott is mindezek folytán savanyúságokban oly gazdag, és ezuk anyagban, ízben és zamatban oly szegény borunk, hogy az méltán nevezhető „korponai” bornak —

Daczára az elég késői szűretnek, az én vegyes mustom 11—12 míg a Rizlingem 16 fokú volt. Már hogy milyen bor lesz, az ily mustból, az könnyen elképzelhető, hát még a nép által szokás szerint megrottott pincéből? Mennyiségre nézve egy magyar hold mintegy 9 hectolitert adhatott!

A Tolmácson megjelent egyetlen borkereskedő 5 frt 75 krt kínált egy hectoliterért elszállítva. — A Nógrádiak, Berkenyeiek 5 fton, a Pencziek 9—11 fton adták boraikat.

Valóban mindjobban közeledik az az idő, melyben nem is tekintve a szőlőbirtoklás egyéb nyavalyáit, milyenek a phyloxera, dzsmaváltság stb. legmegrettebb és legmeguottabb dolog lesz a szőlő, s tőle lehetőleg mindenki igyekszik szökni.

Kiváló hazafiai tisztelettel

Ferény Gábor

Hírek.

Hymen. Kövy Zsigmond minisleri számtiszt és hó 11-én vezette oltárhoz B-Gyarmaton Horváth Mariska kisasszonyt, Horváth Danó e lapok szerkesztőjének kedves nővérét.

Nógrádmegye észl közgyűlése nov. hó 30-án fog megtartatni.

B-Gyarmat város képviselő testülete nov. hó 4-én ismét közgyűlést tartott, melyen két fontos tárgy lett elintézve, t. i. a városi orvosi választás és kisdédó ügye. A városi orvosi állásra Dr. Hoks József és Kohn Kálmán gyakorló orvos pályáztak. — A qualificatio tárgyalása után megtörtént a szavazás, s Baintner Otto szavazatszedő elnök jelentette, hogy Kohn Kálmán 15 Dr. Hoks 11 szavazatot kapott. Így orvosul Kohn Kálmán jelentetett ki. — Mielőtt a kisdédó ügyére tért volna át a közgyűlés, — Elhoniczky Flóris ur a kiküldött bizottság nevében jelentést tett arról, hogy a pótdadó az 1883 ik évre mily arányban vettessenek ki Ezerint tekintve azt, hogy a város 9904 frt szükségletet pótdadó útján kénytelen fizetni, s rendelkezésre 39,015 frt egyenes adó áll, — a városi pótdadó egy adó ft után 26 krtban alapított meg. — Ugyancsak Elhoniczky Flóris ur, mint a világítási bizottság elnöke azt referálta, hogy a városi világításra — 13 métermázsra petroleum kell, melynek értéke 300 frtra tehető. A mellékköltségek 100 frtra számíthatók. És így a világításra 400 frt elégséges. Ezen javaslatot a képvis. testület elfogadta, mivel azonban a világítás ellenőrzésére vonatkozó szabályokat a küldöttség javaslatba nem hozott, a küldöttség ennek pótlására utasított. A kisdédó ügye, mely oly hosszant vájodik e közgyűlésen teljesen megoldott. Ugyanis, főleg Baintner Otto ur javaslatai alapján elhatároztatt, hogy a mostani kisdédó helyiség, mely rendőrileg betiltatott, 3000 frt kiküldési ár mellett ol fog árvereztetni. — Kisdédó helyiségül a N. Tabán utcában lévő Adám Fulöp sole ház, mely most a takarékpénztáré, meg fog vétetni, s kisdédóul berendeztetni. Addig is, míg ezen ház berendeztetik, félévre kibéreltetik a Langné-féle volt nevelő intézet alkalmas tanterme. Természetes, hogy ezen törzsvagyon változások előzőleg a törvényhatóság által jóváhagyandók lesznek. Egy indítvány folytán pedig a kisdédóví állás szabályozórú betöltésére 1883 ik évi máj 1 ig pályázat hirdettetik. — Ezek elintézésre után tárgyalotta a Strainsinger Lipót és Kohn Mór által beadott kérvények, melyben uvezettek, faraktáraiik tűzmentes átigazítása céljából halasztást kérnek. Reményi Károly ur nem hajlandó a halasztást megadni. Tekintettel azonban arra, hogy az építkezés a fagyos hónapokban úgy sem eszközölhető, — a halasztás ily értelemben megadatott, azonban Harnos ur indítványa folytán a tervezet 30 nap alatt beterjesztendő. A jegyzői lakás is szóba jött Harnos ur indokolt felszólalása szerint azon nézet emelkedett tulsúlyra, hogy a jegyzői lakása a városbázán biztosíttassék. Ily irányú javaslatot elkészítésére az e tárgyan kiküldött bizottság utasítva lón. Végül a városi vagyon feltárának megállapítására, és a gazdának leendő átadására bizottság küldett ki. Gyűlés vége d. n. fél egykor.

Észrevételek a nevek megmagyarosításának dolgában. A „Nógrádi Lapok” múlt heti számában Korti úr tollából egy cikkcske jelent meg, mely megérdemli, hogy vele bővebben foglalkozzunk. Korti úr azt óhajja, hogy a városunkbeli német nevek megmagyarosítására vonatkozó álma megvalósuljon. Mi

szívünkbeli üdvözlőjük a ezikk írójának felzólalását, nem mulasztjuk el azonban azt sem, hogy a nevek megmagyarosítására vonatkozólag néhány észrevételt ne tegyünk. A nevek megmagyarosítása fölötte kívánatos; az is kívánatos azonban, hogy nyelvünk géniuszát s a grammatikát se dobjuk a tűzbe, mikor a német nevet magyarral cseréljük fel. Következésképpen nem helyeselhetjük az olyan névmagyarosításokat, minők a Kerti úr ajánlta Haugonyi, Szivielendi, Tudori és mások. A magyar nyelv igen gazdag képzők dolgában. Mirevaló tehát az effajta képzés, mint Haugonyi, melyben az nyelvnek létezés kétes? És mirevaló rosszú képzett szavakból újakat gyártanunk mint a mire a Tudori ekklatás példa? Hiszen a tudor szó maga is helytelen képzésű, minthogy a tud igéből csak létező képzővel formálhatunk új szót pld. tud-as, tud-ni, tud-a t; de or képzőből a magyar nyelv semmit sem tud. Azt is tudjuk, hogy nyelvünk a fosztó képzővel (talan, telen, tlan, tlen) ellátott főnevekből nem szokott mellékeveket képezni, következésképpen se a Sziv telen-i, se a Sziv telen d i meg nem állják a sarat. A neveket úgy kell magyarosítanunk, hogy nyelvünk géniuszát meg ne sértjük. Ez az első regula melyet a névmagyarosító társulatoknak követniök kell. Van azonban más regula is, az t. i., mely a szavak összetételére vonatkozóan, azt mondja: kerülni kell a szóról szóra való fordítást! Következésképpen nem helyeselhetők az ilyen szórú magyarosítások sem: Schönberger—Széplegyi, Weinberger—Borhegyi, Felzenburg—Sziklavári s b. Vagy megegyeznek-e az ilyen magyarosítások is a magyar nyelvérzékkel? Ha igen, akkor ezek is jók: Goldstein—Aranykövi, Tulponthal—Tulipánvölgyi, Birnbaum—Körtelai stb! A nevek megmagyarosítására nézve igen könnyű és racionális eljárással élhetünk. Ha valamelyik helynévhez odaragaszjuk az i melléknévképzőt, készen van a helyes név, pld. Gyarmati, Kutas i, Feled i, Pest i, Váczi. A keresztnévekből is lehet neveket képezniök, úgy hogy azok mellé a ti főnevet tesszük, így lesz a János-ból János i, a Miklós-ból Miklós i, vagy pedig csak i képzőt tesszünk a keresztnévekhez: János i, Miklós i, sőt maguk a keresztnévek is igen ezéllirányosak arra, hogy őket vezetéknévekkül használjuk: János, Pál, György. — Az i n kívül leginkább az s és az ó ó képzőket használhatjuk: Szitás, Erdős, Vágó, Vigyázó, Szökő. — A nevek magyarosításának más módja is van. Igen ezéllirányos az is, ha a foglalkozást jelentő főneveket vesszük elő; ilyenek például Szabó, Varga, Mészáros, Kerekes; vagy pedig a tulajdonságot jelentő mellékeveket, pld. Barna, Körér, Veres, Nagy, Kis; továbbá a nemzetneveket is használunkra fordíthatjuk, pld. Magyar, Német, Horvát, Tót, Olák. Ezeket a regulákat tartas szem előtt kiki, ki névmagyarosításra adja fejét. Különösen a nevek képzésénél kell vigyáoznunk, hogy a nyelv géniuszát agyon ne dúsuk. S midőn Kerti úr nemes törekvését örömmel üdvözlőjük, jelenleg való észrevételeinkkel nem azt mondjuk, hogy a hazafias irányról letegyen. Vegye az egészet jóakarató figyelemzetésének. Mi nem akarjuk, nem akarhatjuk, hogy a magyar nyelv fatyphajtásainak számát növeljék. Egyébként az is igaz, hogy Kerti úr helyes névmagyarosításokat is ajánl; ilyenek pld. a következők: Weiss—Fehér (v. Fejér), Schwarz—Fekete, Munk—Munkás, Silberer—Örvös, Schlesinger—Dallós (v. Dalos), Taub—Galambos, Berczeller—Bereceli, Stiller—Csöndes, Hutnik—Kalapos, König—Király, Ebenführer—Rónai, Makoviczky—Makos stb. És osztoznunk Kerti úr abbeli óhajtatában is, vajha megvalósulna az ő álma. Csopán attól tartunk, hogy az az álom jámbor óhajtatás marad, jöllehet arra, hogy megvalósulása el fog maradni, szintén nem es küdhetünk meg. Mert igaz, hogy az olyan is lehet jó magyar ember, a kinek német neve van, de a német névhez vakon ragoszkodni és a magyarsággal kórkedni össze nem fér. — (Bayard)

Rendőri hírek. Csécsén és Palotáson nagyobb mérvű lopásokról tudósítanak. Palotáson a templomot, a parochiát, a magtárt kirabolták. Ugyanazon éjjel nov. 4-én Héhalomban Világhy Mihály pinczéjét feltörték, s ott a rablók egészen komót roggelig időgáltak. Az ott hagyott cigarettá végekről azt lehet következtetni, hogy a rablók a qualificáltabb osztályhoz tartoznak. — Lőrincziben pedig egy lelkes gazdától 4 lovat vezettek ki. — A nép itt azon bidelemben él, hogy a rablósokat Barna Sugár József, a hírből rabló több czinkostársával üzi. Sugár csak 2 esztendeje szabadult ki illaváról, hol 15 évig volt elzárva. Most 42 éves, daltán alak, hozzá még meg is nőttült Csécsén, s egy ideig tisztoségesen élt. — Nem rég lopás miatt lo volt tartóztatva, s mikor a pandúr a sziráki járásbíróstól a gyarmati törvényszékhez kísérté, — a pandúr előtt megszökött; azóta üldözik őt, de még eddig nyomára nem akadtak.

Műkedvelők előadása. A b-gyarmati iparos ifjúsági egylet által mai napra jelzett színelőadás esteli 7 órakor a polgári iskola rajztermében fog megtartatni. Ajánljuk a n. ó. közönség pártfogásába.

Jeruzsalem Gyarmaton. Egy vidéki izraelita fiatal ember a vásár alkalmával bevetődött egy izraelita szabó kereskedésbe ruhát vásárolni. Midőn távozni készült, egy ott lévő fiatal izraelita reárvall, hogy miként morészol és nem e szegényen zsidó léteke magyarral beszél. Persze az öndzotes fiatal ember jól megadta a feleletet. És ez arezpíró eset városunkban történik, hol annyi küzdelem folyik a magyarosodás érdekében. Ezen urak kollégáikkal azt hiszik, hogy a magyar ember türelmének nincs határa. Elvárjuk, hogy az izr. hitközség megadja az elégtételt ily dolgok iránt. (Heküldetett.)

Az elburjánzott zuglirászatot a b-gyarmati ügyvédi kamara erőlyesen üldözi. Legközelebb is Szirákon Pálos Márton írodáját tiltotta be. Balás József kamarai ügyész közbejötével Kun Barna sziráki kir. járásbíró.

tio aljas műveitől azoknak, akiknek még valamijök van. A papaság sem élhet szőlőből; de a világ történelem tanítja, hogy minden forradalom után a vallás szolgáira szedték össze magukat egyedül, hirdetvén a világnak: „Nem csak kenyérből él az ember.“

Elborul a jó hazafi lelke és egész mélyében megrendül, ha a mostani ifjúságra veti tekintetét minden rangkülömség nélkül. Az ugynevezett iparosok nagyrésze annyira el van süllyedve, hogy megbizható mesterember kivétellel lett már az egykor legerősebb polgári osztályban. A tanoncok, segédek úgy szédelegnek köröskörül, mint az őszi legyek. A paraszt ifjúság vad, mint a féktelen állat az erdőben. Valóban ellehet mondani, hogy Isten irgalma csak, hogy élünk.*)

Sántha Mihály.

Mozgalom-e már, vagy még csak akar lenni?

(T.) A magyar katolikus klerus tudja, hogy mit akar, én nem tudom, hogy azonban valamit akar, azt tudom; mert ha nem akarna két oly nagy tekintélyű tagja, mint amilyen Hajnald Lajos bibornok és Schlauch Lőrincz püspök, nem léptek volna sorompóba. Azért telték-e vajjon, hogy a protestáns egyházak jelen mozgalmait közt szintén életjelt adjanak magukról megmozdulván az ő, különben nyugodt fészkeben ez az óriási phalanx is, mondván, hogy: itt vagyok! Vigyázzatok és úgy működjétek, hogy ne érjétek hozzám, mert az én testemnek minden része dárda pikkelyekkel van fedve, és megsebzíjátok magatokat. — Olyan vagyok mint a villanyos hal: hogy minél erősebben nyúl hozzám valaki, annál jobban fáj neki. Hát ezt akarja-e vajjon a kath. klerus a világ tudomására hozni, avagy hogy fellépésével mást is akar, s a mit pengot, nem csak pengot de keresztül is akarja vinni, — mondom, nem tudom; de hogy valamit akar, annyit tudok. És miután nem azért vagyok újság író, hogy a mi érdekes dolog utamba akad, azt meg ne vizsgáljam és a felmerülő kérdésekhez hozzá ne szagoljak, bátorságot veszek magamnak arra, hogy ezzel a kérdéssel is foglalkozzam.

Először is, — ha bár mondom, — nem tudom hogy a magas klerus mit akar, de mégis kockáztatni merem ama szerény véleményemet, hogy ha semmit sem akar, miután mindene megvan, a legokosabban cselekszik. Még akkor se lesz jó ezt a helyzetet megváltoztatni, ha renoválási szándékából teszik, mert nagyon régi épület már, s akadhat benne olyan zár, kő, oszlop, boltívetet vagy valami, hogy nem jó lesz kimosztani az ő helyéből. Egyébiránt, hogy ott nagy eszű emberek vannak, azt elismerem, ámde a saját

álláspont iránt a legnagyobb ész is elfogult lehet, s talán nem veszik ross néven még se, ha mint bazar, ki a magyar társadalomnak nem csak politikai, de vallási befolyalmáért is remegnek, s megindult, avagy megindítani szándékolt mozgalom felett komoly aggodalmakat nyilvánítsak.

Talán a kormány miatt, azt hiszik? Oh nem! A kormánynak lesz annyi meggondoltsága, hogy a kérdésből politikai kérdést ne csináljon, hanem megoldását egyenesen a katolikus társadalomra bizza, a mely katolikus társadalom vallási belviszonyai pedig, a protestáns társadalom vallási belviszonyaival alig hasonlíthatók össze valamiben e mai napig; minden világi befolyástól menten rendelkezett, holott a protestáns egyházak autonómiaja egyházat és híveket azonképen tartott össze, hogy ott egyik a másik nélkül nem igen tehetett semmit. Az érdekek egyek valának, a vagy a közös cél előmozdításának alapjául szolgált, és soha protestáns embernek nem jutott és juthatott még eszébe az, hogy a vagyont, a hatalmat, vagy a befolyást, az egyháztól irigyelje, holott a katolikusoknál, a hol ez a közösség nem volt meg, a közös érdek nem fejlődhetett ide, azaz hívek és egyház az anyagi kérdések mozzanatainál nem tartották magukat egyeknek, sőt nem egyszer merültek föl e téren a legelkeseredettebb sűrlődások.

Mondom tehát, én nem tudom, hogy a magas klerus mit akar, de annyi való, hogy akár mit akarjon is, ez a kérdés nyilvános diszkusszió nélkül letárgyalatni nem fog, s így minden esetre jobb, hogy a kellő bízgatóság és megfontolással, addig szólunk hozzá a míg el nem késünk.

Én tehát csupán azt az egyetlen egy kérdést merném kockáztatni: Vajjon nem tart e attól a kath. klerus, hogy azon a téren, melyre lépni akar, mindezek előtt nem saját híveivel jöjné összeültetésbe, hol ugyanis, az autonómia utáni vágy ezenképen feltámadván, a többség azonképen talál tömörülni, hogy a klerusnak eddigi befolyását ne tágítsa, hanem megszorítsa, kezéből mindazokat az intézkedéseket, melyek nem pusztán vallásiak, hanem felekezeti is, — kivége?

Még egyszer mondom: a magas klerus benső céljainak lényegét nem ismerem, gondolatát nem tudom, s így lehet hogy egészen eltérő irányban tapogatózom, de ha netán közel járnék ezen kérdéssel a tűzhöz, akkor azt hiszem, hogy mielőtt a dolog nyílt akciózává fejlődne, jó lesz még egyszer meggondolni.

Az „Egyetértésben“ dr. Jeszenszky Sándor meggyenk fia, következő érdekes adalékot közöl a Toldi-mondáéhoz.

Érdemes tudósunk Szilády Áron, a m. t. akadémia tegnapielőtt tartott felolvasó-ülésén, a Toldi-mondáról értekezett.

Ertekezésének célja volt bizonyítani, hogy az Illosvay és Arany által megénekelt Toldi Miklós nem mythologizáló alak — mint Toldy Ferencz állítja — hanem hogy Toldi Miklós létezett, hogy 1320—82 között élt, hogy Heves, Szabolcs, majd Biharvármegyék főis-

pánja — comese — volt. A tudós felolvasó idézett okmányaival kétségtelenül bebizonyítja, hogy a mondott időben egy Toldi Miklós csakugyan élt, a ki főispán is volt; de arra vonatkozólag, hogy az 1320—82 között élő Toldi Miklós, a nagy erejű és a vitéz Toldi Miklós lett volna, arra a feltevésen kívül egyebet nem hallottam. Ezt bizonyító adat vagy okmány nem létezik; s valószínűleg feltevésen alapuló állítás marad az örök időkig.

Szilády Áron felveti a kérdést, honnan való Toldi Miklós? Ért-e is vetekednek. Vajjon a bihari Nagyfalva, avagy a nógrádi Told község volt-e hazája? Arany, Toldi és fészket Biharba, Nagyfaluba helyezi; Szilády Áron azonban a Laczfay András seregének utjából ítélve, úgy látszik, nem hajlik e nézethez s így Toldi Miklósnak talán inkább nógrádi származását hajlandó elfogadni. Moglehet, sőt valószínű, hogy mindkét nézet ismét csak feltevés marad. De az utóbbi nézet mellett egy figyelemreméltó körülmény szól, az t. i. hogy a nógrádmegyei Toldon, Toldi emléke a mai napig is a legteljesebben él. A toldiak még most is büszkeséggel mutatják a rét közepén fekvő kápolna alakú épület — ma is néhol 1 öl magas — falait, mint „Miklós“ templomát; közel ehhez az öblös kutat, Toldi Miklós kutját, melynek nehéz kőlapját csak ő bírta felemelni; s ott látszik még romjaiban a felső toldi völgy bozótjai között, falai után itélve egy kis, de erős kástély, a Toldi Miklós „portája“. És ha a nép itt oly szívósan ragaszkodik a közvetlen előtte lévő s előtte pusztuló emlékekhez, lehet-e állítani, hogy tradíciói csak a képzelet világába tartoznak?

Hogy Toldi Miklós létezett, s hogy Toldon élt, arra egy további adatot vélek következtetni abból, hogy a f. toldi mondák szerint, Toldi Miklós alakja nem mythikus, de emberi — gyalóan emberi. A község még az idők transzparentjén sem engedi ha gyományait a rendkívüliség és titokszerűség ködébe burkolni. —

Felső Toldon a falu vénei, részleteiben sokféle változatban beszélnek „Toldi“ Miklós történetét. Ama névtelen író hírlapi közleménye a „Toldi legendáról“, melyet értekezésében Szilády úr is felemlített, csak egy kis, kiszakított epizodszzerű része a mondának, melynél sokkal teljesebb s összefüggő „legendák“ élnek a nép száján.

A két Told község — alsó és felső — egy szűk völgyben, mindentütt erdőkkel kerített hegyek között fekszik, melyek csak nem régen is rengetegek voltak. Nógrádmegye néhány öreg táblabírájánál maig is fenmaradt a tradíció, hogy Told községének lakói igen veszedelmes emberek voltak, kik gyakori összeütközésbe jöttek a tekintetes vármegye büntető hatalmával. Történt volna a régi időkben, hogy a vármegye már egyszer mégis megsokalván a folyton dúló toldiak garázdálkodását, minthogy semmiképen sem bírt velük, elrendelte a falu széthányatását. Az állítólag így megsemmisített falu két végén épült aztán később Alsó és Felső Told. A roppant erejű és vitéz Toldi Miklós nemzetségének leszármazói lehettek talán a dúló toldiak?

dő nejtől megkivánt, tehát ez ideig legény maradt — jelenleg pedig nem igen foglalkozik ily nemű gondolatokkal.

Midőn a falut elhagyta, lakházat építettett birtoka kellő közepén, egy kiemelkedő dombtetőn, nem messze az erdőtől. A lakház teljesen az ő cinikus izlése szerint készült, mind négy oldalra ablakokkal, magas ajtókkal s padlózatlan fenékekkel.

Itt élt csendes napjait, ablakaiból széttekintésgazdagságán, minden lát, minden tud, mi körötte történik, s nélkül, hogy fáradságos mászkálással kellene e meggyőződést szereznie. Buzája ott terem ablakai alatt, repeszöldje beszögellik kapujába s a kukorica tábla határos kertjével.

Muki barátunk minden cinizmusa dacára is bir azonban némi passiókkal, melyek őt bizonyos fokig gyönyörködtetik.

Foglalkozik méhézettel; és tanulmányt fejt ki e munkás sereg tenyésztésében, alkalmaz mindenféle rendszert az oláh vájtköpiótől kezdve, Zírson üveg reteszes küpüjéig, minden fajtából feltalálható nála egy kettő.

Méhese, vagy is inkább méhételepe valami remek, teljesen új, az ő fantáziája után összeállítva. Minden küpü számára külön kis méhes, cinosan kiállított odúk, ily fabódé kertjében szőrvé szórva van számtalan; lehet, hogy ez eszményi falu által kárpótolja visszavonulását, mert az tény, hogy e kis házak lakói a legbecsületesebb szomszédok s a mellett békés, szelíd polgárok, melyek teljesen megegyeznek nyugodt kedélyével. — Avagy pedig lehet, hogy nem ezen szempontból indulva, hanem az életével összeforrt

coelibatus eszméje után rekesztett el minden egyes munkás családot.

Másik kedvence foglalkozása a vadászat. Hátára vetett fegyverrel be be járta az erdőt, mezőt; nem azért, hogy vadat lőjön, nem szeret vért ontani, nyugodt természete nem vérszomjas, annyira nem, hogy az elejtett vadat, ha még kis élet van benne, haza viszi s felgyógyítja — de szorot vadászni azért, mert barangolásaiban még inkább visszavonulhat az emberekől s zavartalanul átadhatja magát gondolatainak. Ilyenkor, a mint hátára vette fegyverét, lehajtott fővel s majdnem behunyt szemekkel bejárja az erdőt, azt hinné az ember, hogy valami rejtély a multból, avagy mély fájdalom, keserűség foglalja el lelkét s az ősi a magányba; mert ily alkalommal szabadon megeresztvén gondolatait, a képzelő erő alkotta ideális képek által veszi magát körül, kárpótolandó az elhagyott gyűlölt társadalomért.

Ez az ő egyedüli boldogsága; ábrándjának él, ez vezet lépten nyomon, ide megy ki minden csölkedete.

„Ábránd.“ — Vannak philozofusok, kik azt állítják, hogy az ábránd szülöttje a szerelemnek; lehet — de én nem hiszem, mert Benedek Muki barátunk a világ legábrándosabb vén gyereke, pedig legkevésbé sem szerelmes, legalább eddig nem volt soha. — Az ő ábrándozása valami különös lelki állapot, oly valami, a mely az embergyűlölet s poezis között áll; mert az tény, hogy Mukiban minden cinizmusa dacára is nagy költői lélek lakik; verset ugyan soha sem ír, de ez nem tesz semmit, nem feltétlen kellék, hogy a költői lélek mindjárt papírosan nyilvánozzék.

Benedek Muki e passióinak hódolva él évek óta minden napja egyforma, egyik olyan, mint a másik.

Jelenleg, midőn megessük, vadászatra indul. — Vallára akasztja fegyverét s ballag az erdő felé; nyugodt, egykedvű mint miudig, nem néz sem jobbra sem balra, csendesesen halad előre mindaddig, míg eléri azon pontot, mely határát képezi. Eddig ő az úr, eddig mehet, tovább egy lépést sem tesz, nem akar idegen földre lépni.

Külseje a szó szoros értelmében a hétköznapi. A miut mondtuk, a határon megállt, körülnézett s midőn meggyőződést szerzett magának arról, hogy egyedül van, leült pihenni egy terebélyes tölgyfa alá. —

A hely, melyet pihenőül választott, nagyszerű a maga vadregényes pompájában.

Óriási fák, melyek koronájáról századok néznek alá. Átellenben a helytől, hol muki leült, meredek he-
terülnek el, kitűlő gránit sziklakkal s csörömpölve alá hulló kristálytiszt patak nagyságú hegyi forrásokkal, melyekben a leáldozó nap sugarai ezerféle színváltozatban megtörve, vötik minden felé szivárvány színváltozatukat; szóval mindazon költői fényességgel bir, mely Benedek lelkét képes megragadni; s mindennek felett annyira mont az emberi kéz segédkeztétől, hogy az embergyűlölt élvezettel gyönyörködhetik a természet e remekén.

Vadászunk pár percznyi pihenés után vadásztáskájából elővesz egy darab sajtot és kenyert s amúgy pásztor módra oszonnát rögtönzött magának.

(Folytatása következik.)

*) Ezen általános panaszokban sok van a mi való. De nézetünk szerint — a társadalom erkölcsi életeért a papaság felelős. Szerk.

A szirákai kőrősség börtöne a múlt héten vizsgáltatott meg Dr. Meneszer Ferencz kir. ügyész által. A börtön rendben találtatott.

A községi előirányzatokat a héten vizsgálták meg a megyei számvizsgáló bizottságok két szakosztályban az alispán és főjegyző elnöksége alatt.

A pártolótárgyak tiszteletére a b. gyarmati dalegyelet által nov. 4-én rendezett dalestély tekintve a kezdet nehézségeit, eléggé sikerült. Szokatlan még városunkban, hogy ily dalestélyek sörházban tartassanak meg és így a közönség csekély számban vett részt. Egyrészt nem is csoda, mert sörházaink nincsenek kellőképp berendezve s figyelemből véve még az itteni társadalmi felfogásokat, hölgyeink tartózkodnak — a sörházban rendezett dalestélyek látogatásától. Pedig ez a legolcsóbb élvezet, ide nem kell fényes toalett. — Nagy baj volt ezen estélyen az, hogy a dalárok és a közönség — térszűke miatt — két szobára voltak utalva, és így elváltak egymástól választva. Ez egy kis differentiára is adott alkalmat a hevesebb véredek részéről. Az estély azonban vig hangulathat volt egész éjfélt után 2 óráig, s daláraink 12 darabbal léptek fel. — Toaszók is voltak, Bodnár István élte Garam Jenő elnököt, Garam Jenő a pártoló tagokat,

Horváth Danó Zelenka János karnagyot, Zelenka János a dalegyelet összes tagjait, majd Horváth Danót és Elbeniczky Flórist, többen éltek Reményi Károly urat mint a dalegyelet tevékeny pártoló választmányi tagját, kinek ekkor névnapja is volt. — Mikor aztan hazafelé ozladozott a publicum, egyik is másik is kérdezte egymást; mibe került a muri? Egy frtba, mondák többen? Hogyan? Vacsora egy cauvert 50 kr., 4 pohár sör 30 kr., ezigány 10 kr., egy szivar 4 kr., összesen 1 frt. — Akik pedig sör helyett itták a jó szélyi bort, azok sem panaszkodhatnak drágaság miatt, mert Reményi Károly barátunknak t. i. a termelőnek, volt rá gondja, hogy az drága ne legyen. — Mint halljuk a dalegyelet ez évben még egy ily kedélyes estélyt fog rendezni a Smidl Torbica-féle sörcsarnok helyiségében, Sylvester napján; a midőn is okulva a mostani tapasztalásokon, a rendezés több észszerű reformot fog létesíteni a dalegyelet működő és pártoló tagjai, valamint az intelligens vendégek érdekében.

Kéményseprő üzlet B. Gyarmaton. Magasházi Mihály, bolátván annak szükségét, hogy B. Gyarmaton egy kéményseprő üzlet az itteni igényeknek megfelelően képtelen, felsőbb hatósági engedély mellett kémény-

seprő üzletet nyitott. — Eddig a kéményseprés, habár Paudler Kipótóné asszony nagyon is iparkodott megfelelni a kívánalmaknak, de a város és nagy területét tekintve, — jó irányzatát nem érvényesíthette annyira, hogy a kívánalmakat kielégítse. Azt hiszik tehát, hogy Magasházi Mihály kéményseprő üzlete szükséges hiányt pótol.

Szerkesztői üzenet.

Budapest. Máriusnak. A kitűnő néprajzot íme közöltük a múlt számban. Le leszünk kötelezve, ha több ilyenféle szerencsét.

A. Bodonyi. F. G. úrnak. Köszljük, de csak a jövő számban, mivel főrovataink már előbből be voltak töltve.

Azód. T. úrnak. A „nemesi czél” — kitűnő czikke, hatást keltett. A „Szabadságban” is megjelent. — Reméljük, hogy ilyenféle folytatás soká nem fog kénli. Fogadjuk mély tiszteletünket.

Publicistának. Ily természetű cikkeknél csak úgy van hatása és erkölcsi becsé, ha annak neve, a kitől a cikk származott, — közöltetik. — Bocsanat tehát, ha nevével kiesszavaztunk.

Felelős szerkesztő:

Horváth Danó.

Hirdetmény.

A felső-penczi közbirtokossági nagyfogadó, italmérési joggal, és mészárszék F.-Pencz községében, a jövő 1882. év január 1-től három évre árverés útján bérbe adatik.

Erre nézve az árverés f. 6. december 3-án dél előtti órákban F.-Penczen a nagyfogadó urasági tanács termében tartatik meg.

Bérleti szándékozók, az 1200 frt kikiáltásiár 10 százalék letéte mellett az árveréshez meghivatnak.

Fentebbi feltételek alatt zárt ajánlatok is elfogadtatnak.

Kelt Keszegen 1882. November 4-én.

Huszár István,
családi elnök.

Nemesített csemeték eladása.

Forgách Antal gróf ő excellenciája kékkői kertjéből a 2 3 és 4 éves különféle nemesített csemeték elárúsítása f. 6. november 1-én veszi kezdetét, mi midőn köztudomásra hozatik, kéretnek a t. ez. megrendelők, hogy megrendeléseikkel vagy tudakozódásaikkal forduljanak

Stiütz Antal

főkertészhez Kékkön.

Fontos mindenkinek!

Élet és egészségügyben!

A HOFF JÁNOS-féle malátagyógytáp gyártmányok a művelt országok legtöbb orvosai által elismertettek, a tudomány által felkarolva, mint például a készítmény e földön koránban fejedelmek által 58-szor kitüntetve, és azért az egész világon a legnevezetesebb betegségekkel mint sokszorosan kipróbált gyógy és tápláló szerként elfogadják.

Legújabb nyilvános becsi közönlővel

1882. április 8-áról

Egy meggyőzően beletöltött, ki övél köréből már elvezetett hűtő, szemlatomást és csodálatos módoni gyógyulást, hurutos köhögés, rekedtség, mell, gyomor, torok gége bántalmak és székletből.

Hoff János

cs. kir. udvari szállító urnak,

kir. keresk. tanácsos, a cs. kir. koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, a főbb porosz és német rend lovagjának, a Hoff János-féle malátagyógytáp feltalálója a egyedüli gyártójának. Európa legtöbb fejedelem udvari szallitojának, Bécs, gyarmati: Grabenhof 2. Irda és Gyári raktár Bräunersstrasse 8.

Két év óta időnkénti hurut és torokbántalmakban szenvedtem, oly annyira, hogy nem voltam képes hangos szót kiejteni. Bécs első orvosainak múlt évben Gieichenbergbe és Nizsába küldtek. Szaból megérkezvén, egy hónap óta az on kitűnő egészségét követ hasznalom. Az on jó bűnve érdekében nemcsak azt nyilatkoztam, hogy bejegyezték az on Hoff János-féle malátagyógytáp-gereszt sorozat tökéletesen helyreállított, hanem azóta erős étvágygal bírok és magamat igen jól érzem. Kérem ont, szíveskedjék leírásomra még további használatot fő ügyegek küldeni. Kiváló tisztelőim után maradtam Bécs, 1882. apr. 8.

Maty Ferencz férj ruhagyár és postakereskedes tulajdonosa, Mariahufer-strasse 69.

Hivatalos gyogyjelentés.

A HOFF JÁNOS-féle malátagyógytáp a hasonlóan a Hoff-féle malátagyógytáp, melyek az itteni helyorségi kórházban használatra kiadattak, a gyógyfolyamón kitűnő segélysz. reknok bizonyultak, a malátagyógytáp az idült mellbaja betegek elöltigén kevelt és kívánt volt; a malátagyógytáp az idült a az elgyengült emésztési köpesseget alultó és igen kedvelt gyogytápszer.

Bécs, 1878. szeptember 13.

Dr. Loeff, főkorszorvos. Dr. Forlas, korszorvos.

Figyelmeztetés.

A valódi Hoff János-féle malátagyógytáp ragályosí velőgyógytáp, a feltaláló aszéképes vannak elitva. Ahol ez hiányzik, az a gyártmány mint hamisított visszatartandó, mert orvosi vélemények szerint növényanyag hiányosságából az egészségre ártalmas lehet.

Vöröskút: Havas Gyula gyogyyszerész B. Gyarmaton

14-8

5580.—1882. sz.

ÁRVERÉSI HIRDETMEY.

Az ipolyági kir. törvénzék területén Alsó Nyék község határában fekvő, és azon községi 169. számú tükvben 1738, 2054, 2099, 2110 és 2127 braz. alatt a végrehajtást szenvedő Pongrácz Samu tulajdonánál felvett ingatlanok, az államkincstár képviseletében, a kir. adófelügyelő mint végrehajtató részéről 73 frt 42 és fél kr. tőke és járulékaiknak kielégítése végett végrehajtás alá vonatván, 1882. évi december hó 6-ik napján d. e 10 órakor Alsó Nyék község házánál tartandó nyilvános árverésen becsáron alul is el fog adatni. —

Kikiáltási árak, a + 1738 braz. alattinál 564 frt, a + 2054 braz. alattinál 466 frt, a + 2099 braz. 68 frt, a 2110 braz. a 120 frt és a 2127 braz. alattinál 476 frt földadó szerint megállapított becsárak szolgálnak. Bántapénzül az egyen kikiáltási áraknak 10 száztőlja letendő.

A vételárnak fele 30 nap alatt má-ik fele 60 nap alatt, az árverés jogerőre omelkedésétől számítva fizetendő. Az egyidejűleg megállapított árverési feltételek, hivatalos órák alatt a tkvi hatóságnál és Alsó Nyék község előljárásiánál megtekinthetők.

Kir. törv. tkvi hatósága Ipolyágon 1882. aug. 23.

Szokoly tükvvezető.

Eladó ház.

B. Gyarmaton a „Klapka” (kishid) utcában a Szabó János főle ház szabadkészből eladó. Bővebb értesítéssel szolgál

6-6 Vannay Ignác b. gyarmati ügyvéd.

B R O G L E J Ó Z S E F

gép és rostalemez-gyára Budapest.

GYÁR: váozl-ut, osztrák államvaspálya közelében. RAKTÁR: váozl-körut, 88. sz. a.

Ajánlja minden gazdasági kiállításon kiintetett, javított gyártmányát, mint:

TRIEURÖKET változó rostával,

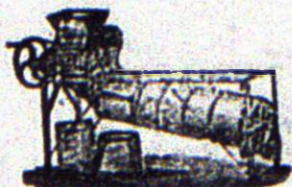
tisztító-gépeket szelelővel, különlegességek malmok számára;

hármes ekéket, szabadalom szám 28,466.

Cséplőgép-rosták, lyukasztott és hasított lemezek.

vas, aczél és czinkből, valamint-mindennemű mezőgazdasági gépek és tárgyak.

Arjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

(30-18)

